

Kallahti Kallvik ry

Helsingin kaupunki
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Mielipide Vartiokylänlahden suunnitteluperiaatteista (OAS 13.3.2019)

Vartiokylänlahti ympäristöineen, Itä-Helsingin Kulttuuripuisto, on arvokas kulttuuri- ja luontoalue kiintopisteinään Puotilan ja Rastilan kartanot puutarhoineen ja rautakautinen muinaislinna. Luonnontilaiset merenrannat, Meri-Rastilan länsirannan metsä kallioineen, Vanttikallio, lahden pohjukan kosteikkolehto ja Broändan purolaakso sekä linnavuori ympäristöineen ovat suunnittelualueen arvokkaita luontoympäristöjä. Suunniteltu rakentaminen lyhytkestoisine tuloksineen uhkaa korvaamattomia arvoja, jotka eivät ole rakentamisen jälkeen palautettavissa.

Ranta-alueen muuttaminen metsästä puistoksi ja rakennettava rantaraitti uhkaavat rikkoa kaupunkiluontorakenteen ja merellisen ja metsäisen kaupunkikuvan ja tuhota suojeltavat kulttuuri- ja luontoarvot. Näitä on kuvattu Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen tuottamassa Lahtipolku-esitteessä (<https://www.sl.fi/app/uploads/sites/72/2019/01/LAHTIPOLKU.pdf>).

Vartiokylänlahden pohjukkaan kaupungin toimesta rakennettu ”ulkoilutieverkosto” on purettava ja tuhotut suojeltavat luontoarvot, suunniteltu tervaleppäluhdan luonnonsuojelualue ja Broändan purolaakso, on ennallistettava. Suunnitelmassa ”on varauduttava tekemään suojeltavia luontoarvoja turvaavat investoinnit yhtäaikaaisesti mahdollisen muun rakentamisen kanssa” (kaupunkiympäristölautakunnan päätös 17/12.12.2017).

Helsingin kaupunginvaltuusto on edellyttänyt hyväksyessään uuden yleiskaavan (2016), että luonnontilaiset ranta-alueet on ensisijaisesti säilytettävä luonnontilaisina. Rantareitti on suunnittelualueella toteutettava hienovaraisesti ja kiinteäaineisesti päällystämättömin kapein poluin (ei asfaltti- tai sementtiraitteja eikä leveitä pohjustettuja hiekkateitä), jotta suojeltavat luontoarvot ja ekologiset yhteydet eivät vaarannu ja jotta säilytetään merenrantaluonnon harvinainen, erityinen ja olennainen kulttuuri- eli virkistysarvo: luonnonmukaisuus, kauneus ja villi tunnelma.

Puotilan rantaan on suunniteltu asuinalueita jo rakennetulle maalle, mikä ei uhkaa luontoarvoja, ellei huvivenesatamaa siirretä nyt luonnontilaiseen rantaan. Puotilanrannan uudet asukkaat tulisivat kuitenkin kuormittamaan jo nyt ylikuormitettua Vuosaaren metrolinjaa. Kun jo nyt Vuosaassa tarjotaan lapsille päivähoitopaikkoja Sipoosta ja koulunkäynnin aloittamista parakeissa, Puotilankaan uusille asukkaille ei voida laskea palveluja riittävän Vuosaassa, vaan alueen palvelutarve on katettava rakennusaikaisella palvelujen lisäämisellä alueella.

Rastilan leirintäalueelle ei ole esitetty korvaavaa paikkaa eikä vaadittuja ympäristö-, yritys- ym. vaikutusselvityksiä ole tehty, joten leirintäalueen asemakaavan muutos ei tule tässä vaiheessa kysymykseen.

Asuinalueesta Rastilan metsään on luovuttava

Hyväksyessään yleiskaavan (2016) Helsingin kaupunginvaltuusto on edellyttänyt, että luonnontilaisia alueita ei oteta rakentamiskäyttöön ennen kuin muunlainen yleiskaavavaranto on käytetty muun muassa nykyistä rakennuskantaa täydentämällä ja tiivistämällä sekä että jäljellä oleva kallioluonto on suojeltava ja osoitettava virkistyskäyttöön. Kaupunkisuunnittelun virkamiesten ei ole mahdollista sivuuttaa kaupunginvaltuuston asettamia suunnittelun reunaehjoja.

Kumotessaan osia Helsingin uudesta yleiskaavasta Korkein hallinto-oikeus ei ole myöntynyt Helsingin vaatimukseen maakuntakaavan ohjausvaikutuksen heikentämisestä tai kumoamisesta Helsingin kohdalla. Uusimaakaava 2050 -luonnoksesta on syytä huomioida:

Taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke Erityistä huomiota on kiinnitettävä kaavassa osoitettuja viheralueita yhdistäviin sekä Helsingin seudun viherkehälle ja ranta-alueille suuntautuviin yhteyksiin. Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta tärkeiden luontoalueiden pirstomista tulee välttää. "Taajamavyöhykkeiden suunnittelumääräys 'Ekologisesti tai virkistyskäytön kannalta tärkeiden luontoalueiden pirstomista tulee välttää' on syytä ottaa vakavasti myös pääkaupunkiseudulla, sekä paikallisten elinympäristöjen että ekologisen kytkeytyvyydenkin vuoksi. Esimerkiksi Helsinkiin merkityillä yhteystarvealueilla Vanhankaupunginkoskella ja Länsi-Vuosaassa yhteyksien (lisä-) kaventamista ja pirstomista tulisi välttää." (Uusimaa-kaavan 2050 luontovaikutusten arviointi zonation-analyysiin perustuen, 2018, 38).

Viheryhteystarve Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava, että merkinnällä osoitettu yhteystarve säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa lajiston liikkumismahdollisuudet, virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä ylläpitää maisema- ja luontoarvoja. Viheryhteyden tarkkaa sijaintia ratkaistaessa on selvitettävä, että yhteydellä on edellytykset toimia osana laajempaa ekologista ja virkistyksestä verkostoa.

(https://www.uudenmaanliitto.fi/files/22590/Merkinnat_ja_maaraykset_Uusimaakaavan_luonnosvaihe_syksy_2018.pdf).

Suunniteltu asuinalue Rastilan metsässä, rakentaminen muinaisrantakivikkoa ympäröivälle kalliolle, on hyväksytetty osayleiskaavaan väitteellä, että Meri-Rastilan asuntokantaa ei voida lisätä lainkaan nykyistä rakennuskantaa tiivistämällä ja rakennettua aluetta täydentämällä. Nyt Meri-Rastilan täydennysrakentamisen asemakaavassa suunnitellaan jopa 4 600 uuden asukkaan asuttamista Meri-Rastilaan, näistä noin puolet vanhaa rakennuskantaa täydentämällä ja tiivistämällä, toinen puoli Meri-Rastilan suunnittelualueen metsiin ja kalliolle rakentamalla. Perustelut Rastilan vanhan kalliometsän minkäänlaiseksi tuhoamiseksi rakentamalla on menetetty.

Vuosaaren eri alueille suunnitellaan uuden yleiskaavan mukaan yhteensä jopa 40 000 uutta asukasta (nyt 39 000 asukasta). Saaren ainoa työmatkalaisia palveleva yhteys Helsingin keskustaan, Vuosaaren silta ja metro, on jo nykyisellä asukasmäärällä ylikuormitettu. Saaren liikenneongelmaa, sillan ja raiteen rajallista yhteyskapasiteettia manner-Helsinkiin, ei ratkaista millään jokerilinjoilla. Vuosaaren koulut, päiväkodit ja terveyskeskus kamppailevat jo nyt ylikäyttöongelmissa, jotka korjausliikkeistä huolimatta heikentävät jo ennestään aliresursoidun, Helsingin vähäosaisempiin kuuluvan kaupunginosan asumistasoa, väestön terveydentilaa, elämän määrää ja laatua.

Palvelurakenteen ja infrastruktuurin kestämyyttä ei ratkaista lupauksilla joistain tulevaisuudessa mahdollisesti hämmäyttävistä "ratkaisuista". Vuosaaren suunniteltua asukasmäärän lisäystä on alennettava radikaalisti. Ilmastonmuutoksen edetessä ja luonnon monimuotoisuuden huvetessa, maailman tilanteen vaatiessa ekologista jälleenrakentamista, oikea paikka aloittaa asukasmäärän lisäyksen karsiminen on Vuosaaren vanhojen metsien rakentamisesta luopuminen.

Luonnon monimuotoisuuden hupeneminen, sukupuuttoaalto, on nimetty yhtä akuutiksi kriisiksi ja pahaksi ongelmaksi kuin ilmastonmuutos. Vanhat luonnonvaraiset metsät tulee säilyttää hiilivarastoina, mutta vielä tärkeämpi osa vanhoilla metsillä on luonnon monimuotoisuuden turvapaikkoina. Eteläsuomalaisen metsäluonnon monimuotoisuuden säilymisessä Helsinki on avainasemassa; juuri kaupungissa on säilynyt vanhoja luonnonvaraisia metsiä, kun metsät kaupungin ulkopuolella ovat pääsääntöisesti talousmetsiä. Kaikki vanhat luonnonvaraiset metsät

olisi suojeltava ja huolehdittava myös niiden ekologisten ympäristöyhteyksien säilymisestä. Vain kytkeytynyt luonto voi säilyä monimuotoisena luontona. Helsingin metsiä on hoidettava ja kehitettävä ”hallitun hoitamattomuuden” linjalla, hiilivarasto ja luonnon monimuotoisuus säilyttäen (Kaupunkiympäristölautakunta 31/2018 13.11.2018, 5 §).

Suunnittelualueella kulkee ekologinen metsäverkostoyhteys, vihersormi, joka yhdistää Helsingin rannikon seudulliseen vihervyöhykkeeseen, Vihervyöhön. Helsingin metsäverkoston tarkoitus on estää luontoalueiden eristäminen saarekkeiksi, koska eristyneet luontosaarekkeet kaupunkirakenteen keskellä eivät säily monimuotoisena luontona. Olennaista ekologisessa käytävässä on niin tiheään puuston säilyttäminen ja parantaminen, että latvusyhteys on turvattu; ei riitä, että ”komeimpien puiden ryhmiä” säilytetään siellä täällä, jos muu puusto ja aluskasvillisuus raivataan. Ekologisesti kestävä kaupunkirakenne sijoittuu luonnon keskelle, ei toisinpäin eristyneiden luontosaarekkeiden saaristo kaupunkirakenteen keskelle.

Lisääntynyt tutkimus kaupunkiluonnon ympäristö- ja terveysvaikutuksista osoittaa, että hyvä kaupunkilainen asuin- ja elinympäristö edellyttää nimenomaan metsäluontoa kaupungissa, lähellä kotia ja arkireittejä. Turvaamalla lähimetsä asukkaille voidaan pienentää sosiaali- ja terveydenhuollon menoja, kohentaa väestön terveydentilaa ja työkykyä ja pidentää väestön elinikää. Kun Suomi hakee parhaillaan jokamiehenoikeuksille Unescon maailman kulttuuriperinnön statusta, aateluus velvoittaa Helsinkiä. Helsingin on oltava ensimmäinen turvaamassa jokamiehenoikeuksien nauttiminen kaikille helsinkiläisille lähiluonnossa, jalan saavutettavana.

Meri-Rastilan länsirannan vanha metsä kallioineen, monimuotoisine elinympäristöineen ja lajistoineen tulee säilyttää luonnontilaisena sekä luonto- että virkistysarvojen vuoksi.

Helsingin kestävä viherrakenne. Miten turvata kestävä viherrakenne ja kaupunkiluonnon monimuotoisuus tiivistyvässä kaupunkirakenteessa (2014) Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 2014:27.

Vuosaaren maankäytön kehittämissperiaatteet (2014) Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.
https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-14.pdf

Helsinki 26.4.2019

Kallahti Kallvik ry
Helena Saarikoski, puheenjohtaja
045 679 5527, saarikoski.helena@gmail.com